

Stof? Denk aan uw gezondheid!

Blootstelling aan stof in varkensstallen tijdens het werk kan leiden tot gezondheidsklachten. Herkent u het gevoel dat het stof in de stal 'op de longen slaat' of kent u iemand die benauwd wordt van het inademen van stof en daardoor moest stoppen met werken of op latere leeftijd longklachten kreeg?

Deze vragen komen boven als we praten met Tineke Rens, beleidsmedewerker afdeling arbeid Productschap Akkerbouw. "Agrarisch stof is een verzamelnaam voor al het stof dat aanwezig is op bedrijven in de agrarische sector of in de verwerkende industrie. Het stof kan droog zijn, maar kan ook gebonden aan waternevel. Het kan schadelijke bestanddelen bevatten zoals endotoxinen (resten van bacteriën, red.), schimmels of ammoniak. Met het blote oog is het stof in de stal vaak al te zien, maar dit is niet het stof dat het meest schadelijk is voor de gezondheid van de varkenshouder", zegt Rens. "Bij het inademen komen grote stofdeeltjes namelijk terecht in de neus of luchtpijp. Ze worden door zogenaamde trilharen naar de keel verplaatst en daarna uitgespuugd of ingeslikt. Maar waar veel grof stof is, zijn ook veel kleinere deeltjes.

Deze dringen dieper in de longen door. De kleinste stofdeeltjes komen zeer diep in de longen terecht waar ze, ook door hoesten, moeilijk verwijderd kunnen worden en schade aan kunnen richten."

Gezondheidsklachten

Volgens Rens kunnen de verschillende soorten stof verschillende effecten op de gezondheid hebben. "Endotoxinen bijvoorbeeld hechten zich aan stof en dringen bij het inademen diep in de longen door. Daar ontstaan ontstekingsreacties die kunnen resulteren in gezondheidsklachten zoals (chronische, red.) bronchitis of astma. Ook op korte termijn kunnen klachten optreden zoals een griepig gevoel of hoesten na het inademen van een zéér kleine hoeveelheid. Dit is echter

sterk afhankelijk van de gevoeligheid van de persoon. Het effect van inademen van stof op de gezondheid hangt verder nog af van de hoeveelheid deeltjes die in de lucht zweven, van de duur van de blootstelling en van de zwaarte van het werk. Bij fysiek zeer inspannend werk wordt meer en dieper ingeademd, waardoor automatisch ook meer deeltjes diep in de longen komen.”

Handelingen met de grootste blootstelling

Rens geeft aan dat in de meeste agrarische sectoren is gekeken welke handelingen de grootste blootstelling aan stof geven. “Ook voor de varkenshouderij is zo’n overzicht gemaakt. De belangrijkste bronnen van stof zijn de dieren, het voer, het strooisel en de mest. De top-drie van handelingen die de grootste stofblootstelling geven zijn allereerst handelingen uitgevoerd aan de dieren, bijvoorbeeld gezondheidszorg en dierversplaatsingen. Twee is het handmatig voeren van dieren. In de derde plaats komt het reinigen van de afdeling. In het algemeen kun je zeggen dat handelingen waarbij veel stof ontstaat of handelingen waarbij de dieren onrustig zijn en het stof laten opwarrelen, het meest belastend zijn.”

Werk schoon voor eigen gezondheid en die van de dieren

“Zo op het eerste gezicht lijkt het moeilijk om het inademen van te veel stof in een varkensstal te voorkomen, maar er is veel meer winst te halen dan men zou verwachten door schoon en bewust te werken”, aldus Rens. In een schone stal kan minder stof opwarrelen, zodat er ook minder stof in de lucht komt. Bovendien helpt een schone stal bij het voorkomen van besmettingen zoals MRSA.

Er zijn verschillende manieren om de stal stofarm te houden. Door het gebruik van gesloten voersystemen bijvoorbeeld of door te stofzuigen in plaats van te vegen. Maar ook ventilatie helpt. Belangrijk is wel dat bij ventilatie niet alleen naar de gezondheid van het dier gekeken wordt, maar dat samen met een expert gezocht wordt naar een goede balans tussen schone lucht voor degene die in de stal werkt, en economische belangen.”

“aangeblazen masker”

Adembescherming

Tot slot geeft Rens aan dat het raadzaam is om bij handelingen waarbij veel stofdeeltjes ingeademd kunnen worden, zoals het schoonspuiten van de stal, adembescherming te dragen. “Er zijn verschillende vormen van adembescherming. Een mondkapje met filter kan goed werken, maar gebruik niet ieder willekeurig mondkapje. Het filter op het kapje moet kleine stofdeeltjes tegenhouden (minimaal FFP3, red.). Van veel varkenshouders horen we dat het gebruik van een zogenaamd ‘aangeblazen masker’ plezieriger werkt. Het lijkt zwaarder, maar omdat de schone lucht langs het gezicht geblazen wordt, is het gemakkelijker om met een dergelijk masker in te ademen dan met een masker waarbij de lucht door een filter gezogen moet worden.”

In een samenwerkingsverband tussen DLV en LTO Noord is een netwerk van varkenshouders, “Stof tot nadenken”, bezig met het zoeken naar manieren om de blootstelling aan stof te verminderen. Zij starten binnenkort met een proef waarbij verschillende vormen van adembescherming worden uitgetest. U kunt contact met hen opnemen via T.Hilderink (a.f.hilderink@dlv.nl)

Onderzoek

Er wordt nog steeds onderzoek gedaan naar het verminderen van het ontstaan van stof in stallen. Dit heeft twee voordelen: een gezondere werkplek (voor mens en dier) en een geringere uitstoot van stof uit de stal.

Project ‘Stof? Pak’t aan!’

‘Stof? Pak’t aan!’ is een samenwerkingsverband van de Productschappen Akkerbouw, Tuinbouw, Vee en Vlees, Pluimvee en Eieren en Diervoeder. De doelstelling van het project is het vergroten van het bewustzijn van de risico’s van agrarisch stof. De projectleden doen dit door informatie te geven over het onderwerp, en samen te werken met verschillende partijen die het onderwerp verder kunnen verspreiden zoals opleidingsinstituten, werkgeversorganisaties, vakbonden, Stigas en LTO.

‘Stof? Pak’t aan!’ heeft veel informatie verzameld over de risico’s van stof en over verschillende maatregelen die genomen kunnen worden om gezondheidsschade te voorkomen. Op de website www.pakstofaan.nl vindt u veel informatie over het onderwerp en kunt u een stoftest doen.

Ook bij het schoonspuiten van de stal komen veel schadelijke stofdeeltjes in de lucht. Het dragen van adembescherming is dan ook zeer aan te bevelen. Helaas laat de praktijk deze waarschuwing regelmatig voor wat het is... (foto Bas van Spankeren).